

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบ การศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชน ได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการ จัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การ จัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา แห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการ ดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยการ การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับ การศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนา แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, หน้า, 14 - 15)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลายให้เอื้อต่อคนทุกกลุ่ม สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวกทั่วถึงไม่จำกัดเวลาและ สถานที่ มีการจัดทำสื่อระบบการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถใช้งานผ่าน ระบบอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ รวมถึงใช้มาตรการทางภาษี จูงใจให้ภาคเอกชนผลิตหนังสือ สื่อการอ่านและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและราคาถูก ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้มีชีวิตในชุมชนและให้มีการใช้ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ โรงเรียน

ผู้สูงอายุและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางสังคมที่แสดงถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรม จารีตประเพณี ศิลปหัตถกรรมที่สืบทอดมาจากอดีต รวมทั้งพัฒนาระบบจัดการความรู้บนฐานนวัตกรรม การเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2560, หน้า 26)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและ ชุมชนไว้ในหมวด 4 มาตรา 25 ไว้ว่ากำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้ง แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและ นันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ รัฐจำเป็นต้อง สนับสนุนส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกระบบการศึกษาให้ ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ในด้านสื่อ การเรียนรู้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองและอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ รวมทั้งเครือข่าย การเรียนรู้ ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548, หน้า 13 - 15)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการ คิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็น ไทย และมีจิตสาธารณะ ทั้งนี้การจะดำเนินให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าวนี้ ต้องอาศัยการ จัดห้องเรียนแห่งความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

การใช้แหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการ

จัดการเรียนการสอนอย่างมาก เพราะสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำจัดสร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ และการใช้แหล่งเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผ่านการปฏิบัติจริงใช้ในสภาพแวดล้อมจริง ฝึกทักษะในการคิดการสังเกตการทำงานเป็นกลุ่มมีความรับผิดชอบ ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และเจตคติที่ดีต่อสิ่งรอบตัวมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต่อสังคมหลักและผูกพันกับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว (ณรงค์ศรี ราชมณี, 2553, หน้า 3)

จากวิสัยทัศน์ โรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SMB) ตามหลักธรรมาภิบาล มุ่งปฏิรูปการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน (โรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ, 2560)

ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนจำนวน 1,159 คน ครู 45 คน ผู้บริหาร 3 คน มีแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องภาษาอังกฤษ ห้องคณิตศาสตร์ ห้องภาษาไทยและซึ่งการจัดการจัดแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก แต่การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ยังมีข้อจำกัดในบางด้าน ขาดการดูแลเอาใจใส่และการบริหารจัดการที่ดีจากครู ผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้บางประเภทมีสภาพไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นและบรรยากาศในแหล่งเรียนรู้ ไม่เอื้อต่อระบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ดี

เนื่องจากแหล่งเรียนรู้จะเป็นสื่อที่การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมในการจัดการเรียนสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ให้บังเกิดผล และทางโรงเรียนมีความคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แหล่งเรียนรู้นี้จะเป็นตัวส่งเสริมการเรียนรู้ในรายวิชาหลักตามสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ที่ได้มีการทดสอบระดับชาติ หรือ ที่เรียกว่า การทดสอบ O-net และได้ลดจำนวนวิชาที่ทำการทดสอบเหลือ 4 วิชาหลัก ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์และวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งทางโรงเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดแหล่ง

เรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาดังกล่าวด้วยและแหล่งเรียนรู้ยังเป็นสิ่งที่คอยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การปลูกฝังคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องตระหนักเห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเพราะแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญให้ผู้เรียนใช้เป็นสถานที่ในการศึกษาและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งกระบวนการจัดการศึกษาที่สำคัญจะต้องจัดการศึกษาในสภาพปัจจุบันและอนาคต ให้เป็นลักษณะการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ดังนั้น แหล่งเรียนรู้จึงมีความสำคัญและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 และพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นลำดับต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นอย่างไร
3. ผลของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

3. เพื่อติดตามผลของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาล
ศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ซึ่งเป็นประโยชน์
ดังนี้

1. ทำให้ทราบสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
อนุบาลศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
3. ครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้
4. ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นสารสนเทศสำหรับหน่วยงานอื่นๆ ที่มีความ
สนใจที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเป็น
แนวทางในการประยุกต์ใช้ เพื่อที่จะพัฒนางานด้านอื่นๆ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

1.1 พื้นที่เป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ใช้โรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

1.2 กลุ่มเป้าหมาย การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีผู้ร่วมวิจัยทั้งสิ้น 20 คน
ประกอบด้วย ผู้บริหาร 2 คน และครูผู้สอน 18 คน ได้แก่

1.2.1 ผู้วิจัย

- 1.2.2 หัวหน้า /ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 3 คน
- 1.2.3 หัวหน้า/ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 3 คน
- 1.2.4 หัวหน้า/ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 3 คน
- 1.2.5 หัวหน้า/ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 3 คน
- 1.2.6 หัวหน้างาน/ครู ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุด จำนวน 3 คน
- 1.2.7 ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน
- 1.2.8 หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานวิชาการ 1 คน
- 1.2.9 หัวหน้างานบริหารงานบุคคล 1 คน
- 1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 12 คน ได้แก่
 - 1.3.1 ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน
 - 1.3.2 หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานวิชาการ 1 คน
 - 1.3.3 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2 คน
 - 1.3.4 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2 คน
 - 1.3.5 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2 คน
 - 1.3.6 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 2 คน
 - 1.3.7 ครูผู้รับผิดชอบห้องสมุด 2 คน
 - 1.3.8 ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้องละ 1 คน รวม 5 คน
 - 1.3.9 ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ห้องละ 1 คน รวม 5 คน
 - 1.3.10 ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องละ 1 คน รวม 5 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

2.1 เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนา

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย 5 แหล่งเรียนรู้หลัก ได้แก่

2.1.1 ห้องสมุด ขอบเขตเนื้อหาที่จะพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องสมุดให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการห้องสมุด การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องสมุดให้เกิดความน่าสนใจ และการพัฒนาสถานที่ห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.1.2 ห้องภาษาไทย ขอบเขตเนื้อหาที่จะพัฒนา ได้แก่ การพัฒนา ศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องภาษาไทยให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการ ห้องภาษาไทย การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องภาษาไทย ให้เกิดความน่าสนใจ และการพัฒนาสถานที่ห้องภาษาไทย ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.1.3 ห้องคณิตศาสตร์ ขอบเขตเนื้อหาที่จะพัฒนา ได้แก่ การพัฒนา ศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องคณิตศาสตร์ให้มีความรู้ความเข้าใจในการ ให้บริการห้องคณิตศาสตร์ การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องคณิตศาสตร์ ให้เกิดความ น่าสนใจ และการพัฒนาสถานที่ห้องคณิตศาสตร์ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.1.4 ห้องวิทยาศาสตร์ ขอบเขตเนื้อหาที่จะพัฒนา ได้แก่ การ พัฒนา ศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องวิทยาศาสตร์ให้มีความรู้ความเข้าใจในการ ให้บริการห้องวิทยาศาสตร์ การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องวิทยาศาสตร์ ให้เกิดความ น่าสนใจ และการพัฒนาสถานที่ห้องวิทยาศาสตร์ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.1.5 ห้องภาษาอังกฤษ ขอบเขตเนื้อหาที่จะพัฒนา ได้แก่ การพัฒนา ศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องภาษาอังกฤษให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการให้บริการห้องภาษาอังกฤษ การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องภาษาอังกฤษ ให้เกิดความน่าสนใจ และการพัฒนาสถานที่ห้องภาษาอังกฤษให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ พัฒนาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและรองรับการเรียนรู้แบบกลุ่ม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้ในรายวิชาหลัก

2.2 แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่

2.2.1 การศึกษาดูงาน

2.2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2.3 การนิเทศภายใน

3. ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้รูปแบบวิธีวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดย ใช้รูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงจรการวิจัยแบบ PAOR ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1998, อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์, 2554, หน้า 301 – 303) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 การวางแผน (Planning)

3.2 การปฏิบัติการณ์ (Action)

3.3 การสังเกตการณ์ (Observation)

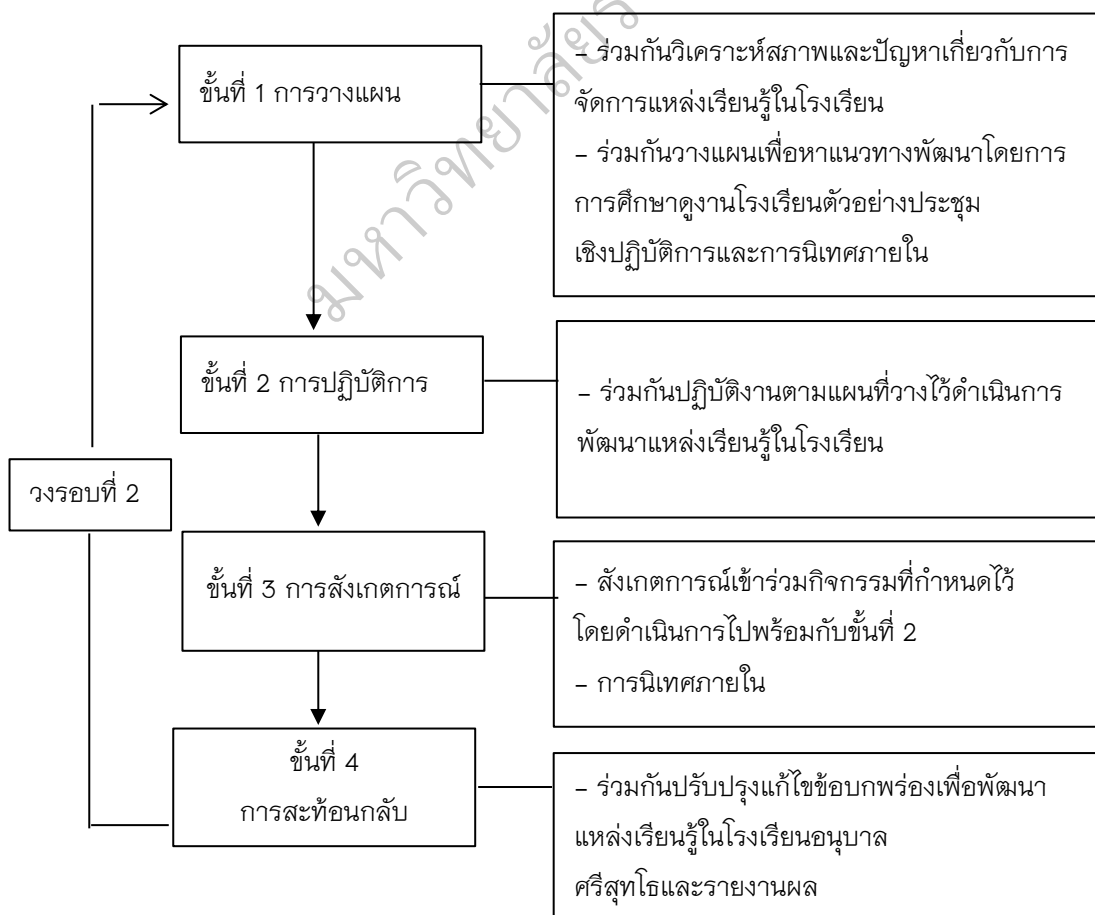
3.4 การสะท้อนกลับ (Reflection)

4. ขอบเขตด้านเวลา

กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่ สิงหาคม ถึง พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 จะดำเนินการต่อใน วงรอบที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการสรุป กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามรูปแบบกระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการ วงจรการวิจัยแบบ PAOR ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1998, อ้างถึงใน งามอาจ นัยพัฒน์, 2554, หน้า 301 – 303) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามคำศัพท์สำคัญ ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่มีข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุด ห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์ ห้องวิทยาศาสตร์ และห้องภาษาอังกฤษ

2. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ ด้วยวิธีการและกระบวนการต่างๆ อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุด ห้องภาษาไทย ห้องคณิตศาสตร์ ห้องวิทยาศาสตร์ และห้องภาษาอังกฤษ และประเด็นที่จะพัฒนา ดังต่อไปนี้

2.1 ห้องสมุด ซึ่งมีประเด็นการพัฒนาดังนี้ การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องสมุดให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการห้องสมุด การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องสมุด ให้เกิดความน่าสนใจ และการพัฒนาสถานที่ห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ห้องภาษาไทย ซึ่งมีประเด็นการพัฒนาดังนี้ การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องภาษาไทยให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการห้องภาษาไทย การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องภาษาไทย ให้เกิดความน่าสนใจ และการพัฒนาสถานที่ห้องภาษาไทย ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ห้องคณิตศาสตร์ ซึ่งมีประเด็นการพัฒนาดังนี้ การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องคณิตศาสตร์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการห้องคณิตศาสตร์ การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องคณิตศาสตร์ ให้เกิดความน่าสนใจ และการพัฒนาสถานที่ห้องคณิตศาสตร์ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.4 ห้องวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีประเด็นการพัฒนาดังนี้ การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องวิทยาศาสตร์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการห้องวิทยาศาสตร์ การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องวิทยาศาสตร์ ให้เกิดความน่าสนใจ และการพัฒนาสถานที่ห้องวิทยาศาสตร์ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.5 ห้องภาษาอังกฤษ ซึ่งมีประเด็นการพัฒนาดังนี้ การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรที่รับผิดชอบห้องภาษาอังกฤษ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการห้องภาษาอังกฤษ การพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในห้องภาษาอังกฤษ ให้เกิดความน่าสนใจ

และการพัฒนาสถานที่ห้องภาษาอังกฤษ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3. สภาพแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในการจัดการแหล่งเรียนรู้ 5 แหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ

4. ปัญหาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรค ที่เป็นปัญหาที่พบเจอเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ

5. แนวทางในการพัฒนา หมายถึง แนวทางหรือวิธีการที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย

5.1 การศึกษาดูงาน หมายถึง การที่บุคลากรเป้าหมายในสถานศึกษาได้ออกไปศึกษาดูงาน เพื่อได้องค์ความรู้จากโรงเรียนอื่นๆ เกี่ยวกับกระบวนการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

5.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การจัดประชุมบุคคลากรที่เราต้องการพัฒนาโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันละกันเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาองค์กร

5.3 การนิเทศภายใน หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอน และผู้นิเทศ ซึ่งจะมีการสังเกต หาแนวทาง จนเกิดผลตามความต้องการ โดยการที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับคำแนะนำแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันจากผู้นิเทศเพื่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

6. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ที่รักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ

7. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง หัวหน้า / ครู หรือ ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานในกลุ่มสาระนั้นๆ จำนวน 4 กลุ่มสาระ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

8. หัวหน้างานห้องสมุด หรือ ครูที่ได้รับมอบหมายให้ดูแล การบริหารจัดการ ห้องสมุดโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ

9. ครูผู้รับผิดชอบ หมายถึง ข้าราชการครูหรือบุคคลกรที่มีหน้าที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ

10. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การดำเนินการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการหาแนวทางแก้ไข หรือหาแนวทางในการพัฒนา

โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ดำเนินการวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุด สามารถติดตามผลได้ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

10.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การเริ่มต้นสำรวจปัญหาาร่วมกันระหว่างบุคคลภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการให้แก้ไขตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหาเกี่ยวข้องกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไร และจะต้องปฏิบัติอย่างไร

10.2 การปฏิบัติการ (Action) หมายถึง เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผนมาดำเนินการ โดยการวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นร่วมกันของทีมงาน ประกอบไปด้วยเพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงแผน ฉะนั้นแผนที่กำหนดควร จะมีความยืดหยุ่นปรับได้

10.3 การสังเกตการณ์ (Observation) หมายถึง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยอาศัยเครื่องมือการเก็บข้อมูลเข้าช่วย

10.4 การสะท้อนกลับ (Reflection) หมายถึง การประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหา หรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัย ร่วมกันกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและของระบบการศึกษาที่ประกอบการอยู่ โดยผ่านการถกอภิปรายปัญหา การประเมินโดยกลุ่มจะทำให้ได้แนวทางของการพัฒนาขึ้น ตอนการดำเนินการกิจกรรมและเป็นพื้นฐานข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติต่อไป

11. ตัวแทนนักเรียน หมายถึง ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการคัดเลือกโดยการคัดเลือกนี้จะใช้การเลือกแบบเจาะจง ห้องเรียนละ 1 คน จำนวน 5 ห้องเรียน รวมจำนวน 5 คน โดยเลือกจากนักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าห้องเรียน 1 คน หรือ รองหัวหน้าห้องเรียน หรือ นักเรียนที่ใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

12. การทดสอบ O-net หรือ Ordinary National Educational Test คือ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งในปีการศึกษา 2560 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำการทดสอบ 4 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์

วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ

13. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนอนุบาลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้น อนุบาล 2 – 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการวิจัย

14. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 หมายถึง สำนักงานที่ดูแลโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีโรงเรียนจำนวน 205 โรงเรียน ขอบเขตพื้นที่ในการดูแลประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหนองหาน อำเภอไชยวาน อำเภอทุ่งฝน อำเภอพิบูลย์รักษ์ อำเภอกู่แก้ว และอำเภอบ้านดุง ของจังหวัดอุดรธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร